

Hromadné odňatie podpory výrobcov elektriny z OZE sa opakuje

V roku 2015 došlo k odňatiu podpory¹ veľkému množstvu výrobcov elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, a to na základe nesplnenia zbytočnej administratívnej povinnosti.

Daní výrobcovia sa ledva stačili finančne spamätať z kauzy v roku 2015 a už aj stihla prísť ďalšia, oveľa vážnejšia. Kým v roku 2015 bola podpora odňatá len prechodne, a to na jeden rok, tentoraz je v stávke zánik podpory natrvalo, a to dokonca aj spätne.

1. Zoznam ÚRSO a zánik podpory

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví („ÚRSO“) zverejnil v súlade so zákonom o OZE² zoznam výrobcov elektriny prevádzkujúcich zariadenia na výrobu elektriny, ktorým zaniklo právo na podporu.

Tento zoznam obsahuje výrobcov elektriny, ktorým mal nárok na podporu zaniknúť z dôvodu nezaplatenia dlžných súm na sociálnom poistení a starobnom dôchodkovom sporení, a to v lehote 15 dní odo dňa doručenia predpisu zo strany Sociálnej poisťovne.

V dôsledku uvedeného omeškania má daným výrobcov natrvalo zaniknúť nárok na podporu formou doplatku, resp. príplatku³, a to spätne ku dňu, kedy márne uplynula lehota na zaplatenie nedoplatku.

Výrobcom však môže podľa zákona o OZE zaniknúť podpora aj z iných dôvodov, než tých, ktorých sa týka aktuálne zverejnený zoznam, a to z dôvodu nedoplatkov na daniach a nedoplatkov na zdravotnom poistení. Podľa našich informácií momentálne ÚRSO preveruje aj splnenie týchto ostatných povinností, na základe čoho sa možno domnievať, že v blízkom čase dôjde k rozšíreniu zoznamu o ďalších výrobcov.

2. Problém zoznamu a zákonnej úpravy

Zánik podpory výrobcov uvedených

v zozname ÚRSO môže byť podľa nášho názoru v mnohých prípadoch neprijateľný, a to z dvoch hlavných dôvodov. Prvým je skutočnosť, že zoznam obsahuje aj výrobcov elektriny, ktorým podpora zanikla už v roku 2014 a druhým je neprimeranosť sankcie vo vzťahu k porušenej povinnosti.

2.1 Retroaktívny zánik podpory

Podľa zákona o OZE výrobcovia prichádzajú o podporu ku dňu márneho uplynutia lehoty na zaplatenie nedoplatku. ÚRSO však zverejnilo zoznam so 6-ročným omeškaním, čo znamená, že niektorým výrobcom zanikol nárok na podporu už v roku 2014, na základe čoho by mali už zaplatenú podporu za posledných 6 rokov vrátiť.

Takýto postup zo strany ÚRSO považujeme za neprijateľný a spätne vymáhanie podpory za nesúladné so základnými právnymi princípmi. Naprieč celému právnomu poriadku sa uplatňuje zásada „právo patrí bdelym“, ktorej podstatou je, že oprávnený subjekt musí svoje práva uplatniť včas, inak o tieto práva môže prísť. Táto zásada má zároveň chrániť dobrú vieru povinného subjektu, že koná v súlade s právom. Uvedená zásada sa v našom právnom poriadku prejavuje tým, že možnosť uplatnenia práv je limitovaná určitou lehotou. Nemala by táto zásada platiť aj vo vzťahu k štátu? Je prijateľné, aby sa ÚRSO so zoznamom neplatičov zobudilo po šiestich rokoch a v dôsledku toho došlo k spätnému zániku podpory (bez ohľadu na čas, ktorý medzičasom uplynul)? Zásada „právo patrí bdelym“ sa

síce prejavila aj v zákone o OZE, ktoré obsahuje lehotu, v rámci ktorej je možné ukladať zo strany inšpekcie sankcie za porušenie právnych predpisov⁴, táto však v danom prípade nie je aplikovateľná, pretože podľa názoru slovenských súdov⁵ je vzťah medzi výrobcom elektriny a distribučnou spoločnosťou⁶ vzťahom súkromnoprávnym, v dôsledku čoho sa neaplikujú právne normy ohľadom správneho trestania.

Ak sme však podľa našich súdov v sfére súkromného práva, tak by v danom prípade mali byť aplikovateľné ustanovenia ohľadom premlčania a preklúzie, ako aj iné súkromnoprávne inštitúty. Z uvedeného dôvodu by v danom prípade mala platiť 4-ročná premlčacia lehota na uplatnenie vrátenia zaplatenej podpory. Ak by aj zúčtovateľ podpory, resp. distribučná spoločnosť namietali, že si vrátenie podpory nemohli uplatniť skôr, pretože ich o tom ÚRSO neinformovalo, máme za to, že tento argument nemôže byť dostatočný na to, aby došlo k odňatiu podpory 6 rokov spätne. Výrobcovia by v danom prípade mali mať minimálne právo namietat, že takýto výkon práva zo strany zúčtovateľa podpory, resp. distribučnej spoločnosti je v rozpore s poctivým obchodným stykom, a preto by nemal požívať právnu ochranu (mal by byť nevyhnutelný).⁷

Ďalším zarážajúcim faktom v tejto súvislosti je, že ÚRSO zahrnulo do zoznamu aj výrobcov, ktorým ÚRSO po ich údajnom zániku nároku na podporu vydalo cenové rozhodnutie. Zastávame názor, že vydaním rozhodnutia ÚRSO u výrobcov založilo legitímne očakávanie, že im právo na podporu patrí, v dôsledku čoho by bolo jej odňatie v rozpore s princípmi materiálneho právneho štátu.⁸

2.2 Neprimeranosť sankcie

Zariadenia na výrobu elektriny sa do veľkej miery financujú prostredníctvom bankových úverov, ktoré výrobcovia splácajú prostredníctvom vyplatení podpory. Pre veľkú časť výrobcov by mal zánik nároku na podporu likvidačné následky. Zánik podpory je sankciou vyplývajúcou zo zákona, pričom každá sankcia (či už verejná, alebo súkromná) musí spĺňať ústavné limity. Základné pravidlo, ktoré sa uplatní pri posudzovaní ústavnosti sankcie, je, či je príslušná sankcia primeraná vo vzťahu k porušenej povinnosti. Kým sankcia zániku podpory by mala v mnohých prípadoch likvidačné následky, tak samotné porušenie bolo v mnohých prípadoch zanedbateľné. V mnohých prípadoch sa výrobcovia dostali do omeškania so zaplatením len sumy niekoľko sto eur, a to na pár dní, keďže z ich strany

došlo k dodatočnej dobrovoľnej úhrade dlhu.

Aj napriek tomu, že jazykový a formálny výklad zákona v tomto prípade nepripúšťa výnimky z uloženej sankcie, podľa judikatúry a právnej teórie nie je jazykový výklad jediný, ktorým sa majú právne predpisy vykladať. V tejto súvislosti by mohlo byť relevantné napríklad rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky⁹, v ktorom súd posudzoval dôsledky nesplnenia zákonnej povinnosti predložiť správu o činnosti príslušnému orgánu v zákonom ustanovenej lehote.

Zákon za porušenie tejto povinnosti jednoznačne ustanovoval sankciu spočívajúcu v zrušení povolenia na výkon podnikateľskej činnosti. Aj napriek tomu, že zákon neupravoval výnimky z povinnosti uložiť túto sankciu a v konaní bolo preukázané, že k porušeniu povinnosti došlo, Najvyšší súd dospel k záveru, že uloženie sankcie by bolo v tomto prípade neudržateľné a neprimerané.

Z uvedeného dôvodu zastávame názor, že sankciu spočívajúcu v zániku nároku na podporu treba aj napriek nekompromisnému zneniu zákona posudzovať s ohľadom na závažnosť porušenej povinnosti. Ak je výška nedoplatku v porovnaní s výškou odňatej podpory zanedbateľná alebo ak v krátkom čase došlo k dobrovoľnému

zaplateniu nedoplatku, k zániku podpory by nemalo dôjsť.

Záver

Vzťah medzi výrobcami elektriny a zúčtovateľom podpory, resp. distribučnými spoločnosťami je v akejsi šedej zóne. V tejto zóne sa síce neuplatní pravidlo zmluvnej slobody typické pre súkromné právo a zákonodarca sankcionuje výrobcov za porušenie verejnoprávných povinností nekompromisnými sankciami, no pokiaľ ide o ukládanie sankcií za porušenie týchto povinností, tieto sankcie sa už považujú za súkromnoprávne a nepodliehajú štandardným postupom, ktoré sa uplatnia pri ukladaní správnych sankcií (vydanie správneho rozhodnutia, opravné prostriedky a pod.).

Aj napriek uvedenému sa však na tieto právne vzťahy musia aplikovať všeobecné právne princípy poskytujúce ochranu výrobcovi elektriny. Sankcia vo forme zániku podpory nesmie byť aplikovateľná, ak táto sankcia nie je primeraná vo vzťahu k porušenej povinnosti.

Ak by sa aj v konkrétnom prípade dospelo k záveru, že sankcia bola primeraná, nemôže byť uložená za obdobie viac ako posledných štyroch rokov, nakoľko by malo dôjsť k jej premlčaniu. S ohľadom na konkrétne prípady by mali byť aplikovateľné aj iné inštitúty súkromného práva, a to napríklad nemožnosť vynútenia zániku podpory, ak je v rozpore s poctivým obchodným stykom. Taktiež by mali byť chránené legitímne očakávania výrobcov, ktorým ÚRSO medzitým vydalo cenové rozhodnutie.

Mgr. Mária Sadloňová
Eversheds Sutherland,
advokátska kancelária, s.r.o.

- 1 Podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie podľa zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysokoúčinnnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o OZE“).
- 2 Podľa ustanovenia § 13b ods. 7 zákona o OZE.
- 3 Podľa § 3 ods. 1 písm. c) alebo písm. e) zákona o OZE.
- 4 Ustanovenie § 16 ods. 4 zákona o OZE.
- 5 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 50/2015.
- 6 Článok vychádza z toho, že k rovnakému záveru by súdy došli aj v súvislosti so zúčtovateľom podpory.
- 7 Pozri ustanovenie § 265 Obchodného zákonníka.
- 8 Pozri napr. ÚS ČR I. ÚS 629/06.
- 9 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 75žk/25/2017.